

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

7. An Pontifex possit dispensare sine causa, & dispensatio sit valida? Ex p.
8. tr. 3. res. 4.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

clericus, quia ius Ecclesiasticum petens distinctionem personalem inter dantem, & accipientem, non potest generaliter id decideri, sed in casu speciali collationis Beneficiorum, ad vitandum perniciosum Prælati exemplum.

Secundo infertur, idem dicendum esse de Prælati Regularibus, siue Generalibus, siue Prouincialibus, siue Præpositis localibus, qui toti domui præsententur, Vicegerentibus, hi enim omnes possunt dispensare in omnibus iis, in quibus possunt cum laicis: quia hi omnes iurisdictione quasi Episcopali funguntur in suos Religiosos; vt probat Nauar. lib. 1. cons. in 2. edit. tit. de tempor. ord. cons. 36. n. 1. & in Sum. c. 12. n. 75. Et ratio est; quia sunt Pastores ordinarij suorum Religiosorum, sicut Episcopi Pastores Sæcularium: ergo idem dicendum est de ipsis, quod de Episcopis diximus supra.

Et tandem idem dicendum est de habente tantum potestatem delegatam ad dispensandum in vniuersum cum aliqua Communitate, cuius ipse est pars, necum cum aliqua Communitate, cuius ceteri ex ea quodlibet, possit in iisdem rebus secum quoque dispensare; tum quia potestas illa non est limitata; tum etiam, ne peioris conditionis sit, quam ceteri ex ea Communitate: denique quia procedit eadem ratio in Superioribus ponderata in fauorem Ordinarij, nempe, ipsum Dispensantem cum eadem Communitate, posse quoque illa dispensatione frui. Secus verò dicendum existimo quando quis haberet limitatam potestatem dispensandi cum certis personis, vel cum determinato numero personarum, quantum illæ non exprimitur; tunc enim nequiret secum dispensare. Prior pars constat, quia potestas illa non extenditur ultra concessionis limites. Cum ergo sit ad certas personas, in quibus ipse non comprehenditur, non potest erga seipsum. Posterior verò pars probatur, quia cum sit ad certum numerum personarum restricta, non videtur mens concedentis, vt in eo comprehendatur ipse Delegatus. Item, quia deficit ratio potissimum supra ponderata in habente potestatem dispensandi cum aliqua Communitate, cuius ipse est pars: nam in casu nostro, nulla Communitas ei subest, cum qua dispensare possit, sed tantum potest cum numero determinato.

RESOL. VII.

An Pontifex possit dispensare sine causa, & dispensatio sit valida? Ex part. 8. tit. 3. Resol. 4.

§. 1. Vidam negant, inter quos refertur Fortunius Garcia in reper. l. Gallus. §. & quid sit tantum, num. 296. & 297. col. 135. ff. de liber. & postum. vbi ait, cum iniustum sit Principem contra leges dispensare sine causa, se nescire, quomodo id efficere possit: nec quoad veram iustitiam securum esse, cum quo ita dispensatur. Et Mendoza 1. de pactis quasi. 2. num. 35. & quando dispensatio est magni momenti, ita vt noccat, idem tenet Menchaca lib. 1. questionum illustrum, cap. 15. num. 16. & c. 26. num. 26. & non valere in foro conscientie; sed in externo, tenet Loazez de matrim. Regis Angliæ. dub. 4. num. 14. & 15. eandem sententiam tenuere Bernard. Hypolyt. & Iason apud Covarruiam 2. part. de Matrim. c. 6. §. 9. num. 8. & Azorem tom. 1. lib. 5. cap. 15. question. 3. eandem in manuscriptis secutus fuerat Vasquez, sed in codicibus impressis, disput. 178. c. 3. ex professo quidem eam explicuit, confirmauit, & defendit.

2. Et ratio est, quia dispensatio Papæ in lege propria procedit à potestate clauum, quæ est ministe-

rialis, & data Pontifici in ædificationem, & non in destructionem: & ideo non est data, vt ea quispiam ad libitum abutatur, sed sub certa regula, & mensura ad bonum commune pertinenti, sub qua non continetur illa dispensatio sine causa; erit ergo irrita, & rursus, cum sit contrarium ius diuinum, quod prohibet, sine causa dispensare in iure humano.

3. His tamen non obstantibus, affirmatiuæ sententiæ adhaerendum esse puto, quam ipse Vasquez fatetur esse communem inter Theologos, & illam ex neotericis tenet Paulus tom. 1. tract. 3. disput. 6. punct. §. 1. num. 1. qui citat Suarez, Sanchez, Salas, Pontium, & Covarruiam, quibus ego addo Granadum in part. 2. controuers. 7. tract. 3. part. 2. disp. 7. sect. 3. num. 26. Valentianum tom. 3. disp. 5. q. 2. punct. 2. Sotum de Iust. lib. 1. q. 7. art. 3. Sancium in selectis, disp. 54. n. 38. Aragon. in 2. 2. q. 89. art. 9. Henriquez lib. 5. c. 22. n. 5. Mosseium in summa tom. 3. tract. 10. cap. 4. n. 51. & alios penes ipsos.

4. Probat hęc opinio, quia lex pendet ex voluntate imponentis illam: ergo si ipsemet voluntate sua respectu alicuius aufert illam, ablata manet respectu illius, licet fortasse peccet eam auferendo: vnde glossa l. delegati. ff. de penis, ait vt lex positua non liget, est in Principe pro ratione voluntas.

5. Probat secundò quia alios obligari, & hunc non obligari ex voluntate Principis sine causa rationabili, non sunt res incompatibiles ex terminis, nec potest satis ostendi, vnde habeant incompatibilitatem: quia esto peccet Princeps eximendo aliquem sine causa; tamen non inde sequitur, exemptionem esse nullam: nam etiam peccat dando beneficia indignis, aut minus dignis, & alia multa faciendo, quæ tamen valida sunt: & sicut aliquis potest male vti dominio proprietatis prodigè donando, & aliis modis, tamen facta tenent: ita potest Princeps male vti potestate, & dominio iurisdictionis in distributione officiorum, honorum, vel onerum (in quibus leges, & mandata comprehenduntur) ita tamen, vt factum teneat.

6. Probatur tertio; quia quando duo habent eandem causam dispensationis, & non est contra bonum commune dispensare cum vtroque, si dispensetur cum vno, & non cum altero, dispensatio est valida, quatinus alteri nonnulla irrogetur iniuria, & is, cum quo non dispensatur, iure offendi possit: ergo similiter, si omnibus eandem causam obligationis habentibus, aliqui obligentur lege, & alij non siue in principio, siue postea, factum tenebit, esto contineat aliquam iniuriam, & offensionem eorum qui lege obligantur.

7. Restat modò respondere ad argumentum contrarium superius positum; ideo dico iure quidem diuino prohibitam, sed non irritam esse dispensationem in propria lege sine causa: sicut lex diuina naturalis diuites astringit ad superflua in graui necessitate pauperibus eroganda: non tamen reddit irritam retentionem. Et potestas clauum, quamuis sit veluti ministerialis, & instrumentaria in ordine ad dispensationem in votis, & indulgentiis, & iuramentis; tamen in ordine ad dispensationem in propria lege est principalis, & ideo, licet sine causa dispensatio in propria lege fiat, & dispensans peccet, tamen dispensatio tenet.

RESOL. VIII.

An Pontifex dispensando sine causa peccet mortaliter, vel venialiter.

Et an Princeps secum dispensans in legibus, quas ipse debet ex honestate obseruare, peccet mortaliter, vel venialiter.

Et

DE LA N E
Omnia
I. II. III. IV. V
E III